

บทที่ 19

การตอนสุกร

19.1 ความหมายของการตอนและการทำหมัน

การตอน (castration) หมายถึง การตัดเอาลูกอัณฑะออก หรือการทำลายลูกอัณฑะจนไม่สามารถทำงานได้ หรือการทำให้อัณฑะค่อย ๆ ฝ่อลีบ โดยการทำให้เส้นเลือดที่ไปเลี้ยงอัณฑะตีบตันจนส่งเลือดไปเลี้ยงอัณฑะไม่ได้ หรือการดันทั้ให้อัณฑะเข้าไปอยู่ในช่องท้องทำให้อัณฑะไม่สามารถผลิตเชื้ออสุจิได้ เนื่องจากอุณหภูมิในร่างกายสูงไม่เหมาะสมที่อัณฑะจะสร้างอสุจิได้ (ยกเว้นพวกสัตว์ปีกและช้าง)

การทำหมัน (sterilization) หมายถึง การตัดท่อน้ำเชื้อที่ส่งออกจากอัณฑะ ทำให้ไม่มีน้ำเชื้อหรืออสุจิเดินทางออกไปได้

19.2 วัตถุประสงค์ในการตอนสุกร

การตอนสุกรทำกับสุกรขุนเพศผู้หรือพ่อสุกรพันธุ์ที่ถูกคัดเลือก โดยมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อกำจัดกลิ่นเพศผู้ (boar taint) ในซากสุกร เนื่องจากผลของฮอร์โมนเพศผู้
2. เพื่อให้สามารถเลี้ยงสุกรขุนตัวเมียและตัวผู้ในคอกเดียวกันได้
3. เพื่อกำจัดไม่ให้สุกรที่มีลักษณะไม่ดีได้แพร่พันธุ์

19.3 อายุที่เหมาะสมในการตอน

อายุที่เหมาะสมในการตอนสุกร ตั้งแต่อายุไม่กี่วันจนถึงก่อนหยานนม แต่ที่นิยมตอนกันมากอายุประมาณ 2 สัปดาห์ ทั้งนี้เพราะ

1. สะดวกในการจับบังคับสุกร
2. บาดแผลจะเล็ก เชื้อโรคแพร่เข้าไปในบาดแผลได้น้อยกว่า และแผลจะหายเร็วกว่า

3. อาการเครียดน้อย แต่สำหรับสุกรที่เป็นไส้เลื่อนควรทำการตอนเมื่ออายุก่อน 4 สัปดาห์

19.4 การตอนสุกรเพศผู้

การตอนสุกรเพศผู้มี 3 วิธีคือ

1. การผ่าตัดเอาลูกอัณฑะออกจากตัวสุกร วิธีนี้ง่ายและเหมาะสมในปัจจุบัน
2. การทำให้ไม่มีเลือดไปหล่อเลี้ยงลูกอัณฑะและทำให้ลูกอัณฑะฝ่อลีบ

(atrophy)

3. การฉีดสารเคมีเข้าไปตรงบริเวณลูกอัณฑะ

1. การตอนโดยการผ่าตัดเอาลูกอัณฑะออก มี 2 วิธีคือ

- ก. ตอนบริเวณถุงอัณฑะ
- ข. ตอนบริเวณซอกขาหลัง

อุปกรณ์ที่ใช้

1. มีดผ่าตัด	2. คีมหนีบเส้นเลือด
3. ด้ายตราสมอเบอร์ 8	4. น้ำยาฆ่าเชื้อโรค
5. ทิงเจอร์ไอโอดีน	6. ผงใส่แผล
7. สำลี	8. ยาและอุปกรณ์ในการฉีดยา

ก. การตอนบริเวณถุงอัณฑะ

การตอนบริเวณถุงอัณฑะ มีขั้นตอนดังนี้ (ภาพที่ 19.1)

1. แช่มีดผ่าตัด คีมหนีบเส้นเลือด และด้าย ในน้ำยาฆ่าเชื้อโรค

2. การจับบังคับสุกร ถ้าเป็นสุกรเล็กจับบังคับโดยไม่ต้องใช้เชือก ทำโดยการจับลูกสุกรให้นอนหงายกับพื้นหรือบนโต๊ะและจับทั้ง 4 ไว้ หรือจับลูกสุกรพาดกับผนังคอกเยื้องไปทางด้านท้ายลำตัว ถ้าเป็นสุกรรุ่นอายุ 2-3 เดือน อาจใช้วิธีจับขาหลัง 2 ข้างยกขึ้น เอาหัวห้อยลงแล้วเอาเข้าหนีบไหล่ของสุกรไว้ ถ้าเป็นสุกรใหญ่จำเป็นต้องใช้เชือกมัดขาทั้งสี่ให้แน่น

3. สูกรใหญ่ให้ยาระงับความรู้สึก ซึ่งอาจเป็นยาสลบหรือยาชาเฉพาะที่ (อดอาหารสูกรก่อนผ่าตัดอย่างน้อย 12 ชั่วโมง และชั่งน้ำหนักสูกรเพื่อคำนวณขนาดยา)
4. ทำความสะอาดบริเวณถุงอัณฑะด้วยน้ำสะอาด แล้วเช็ดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อหรือทิงเจอร์ไอโอดีน
5. ใช้นิ้วดันลูกอัณฑะข้างใดข้างหนึ่งให้สูงขึ้น แล้วผ่าผิวหนังบริเวณถุงอัณฑะลงตามยาวให้แผลค่อนข้างต่ำไปทางใต้ท้อง เพื่อให้หน้าเหลืองและเลือดไหลจากแผลได้ดี ไม่คั่งค้างอยู่ข้างในซึ่งอาจทำให้เป็นหนองได้ง่าย จะเห็นเยื่อหุ้มลูกอัณฑะชั้นนอก (tunica vaginalis) ผ่าแผลขนาดยาวแค่ไหนขึ้นอยู่กับขนาดของลูกอัณฑะ ใช้มีดกรีดเยื่อหุ้มอัณฑะให้ขาดแล้วบีบเอาส่วนหัวหรือหางของลูกอัณฑะออกมา อย่าดันเอาลำตัวของลูกอัณฑะออกเพราะออกยากและแผลจะกว้าง
6. ตัดเนื้อเยื่อขาว ๆ (fascia) ที่อยู่รอบ spermatic cord (ประกอบด้วยท่อนำน้ำเชื้อ (ท่อสีขาว) และเส้นเลือด (ท่อสีแดงปนสีม่วง)
7. ใช้คีมหนีบเส้นเลือดหนีบท่อทั้ง 2 ท่อ (จะใช้หรือไม่ก็ได้)
8. ใช้ด้ายผูกท่อทั้ง 2 เหนือคีมหนีบเส้นเลือดมัดให้แน่นที่สุด แล้วตัดท่อทั้ง 2 ใต้คีมหนีบเส้นเลือดออก (ถ้าไม่มีคีมหนีบเส้นเลือดก็ทำการมัดท่อทั้ง 2 ให้แน่นที่สุดเหมือนกัน แล้วตัดท่อทั้ง 2 ห่างออกมา)
9. ทาทิงเจอร์ไอโอดีนตรงรอยตัด ปล่อยเส้นเลือดและท่อนำเชื้อกลับเข้าถุงอัณฑะตามเดิม ทาทิงเจอร์ไอโอดีนตรงบริเวณปากแผลอีกครั้ง
10. ผ่าลูกอัณฑะอีกข้างหนึ่งออกโดยวิธีเดียวกัน
11. ทำความสะอาดแผลที่ผ่าตัดด้วยสำลีเพื่อเช็ดเลือดที่แห้งออก แล้วทาทิงเจอร์บริเวณรอบ ๆ แผลอีกครั้ง
12. ใส่ยา เช่น ยาเนกาซัน (negasant) หรือยาซัลฟา เพื่อกันไม่ให้แมลงวันมาเจาะวางไข่
13. สูกรน้ำหนักมากกว่า 30 กิโลกรัม ต้องฉีดยาปฏิชีวนะ เช่น เพนสเตร็ป เพื่อป้องกันการอักเสบติดต่อกันนาน 3 วัน และควรแยกขังต่างหาก สังเกตแผลและทาทิงเจอร์ไอโอดีนจนกว่าแผลจะหาย ในสูกรเล็กใส่ยาเพียงครั้งเดียววันตอน

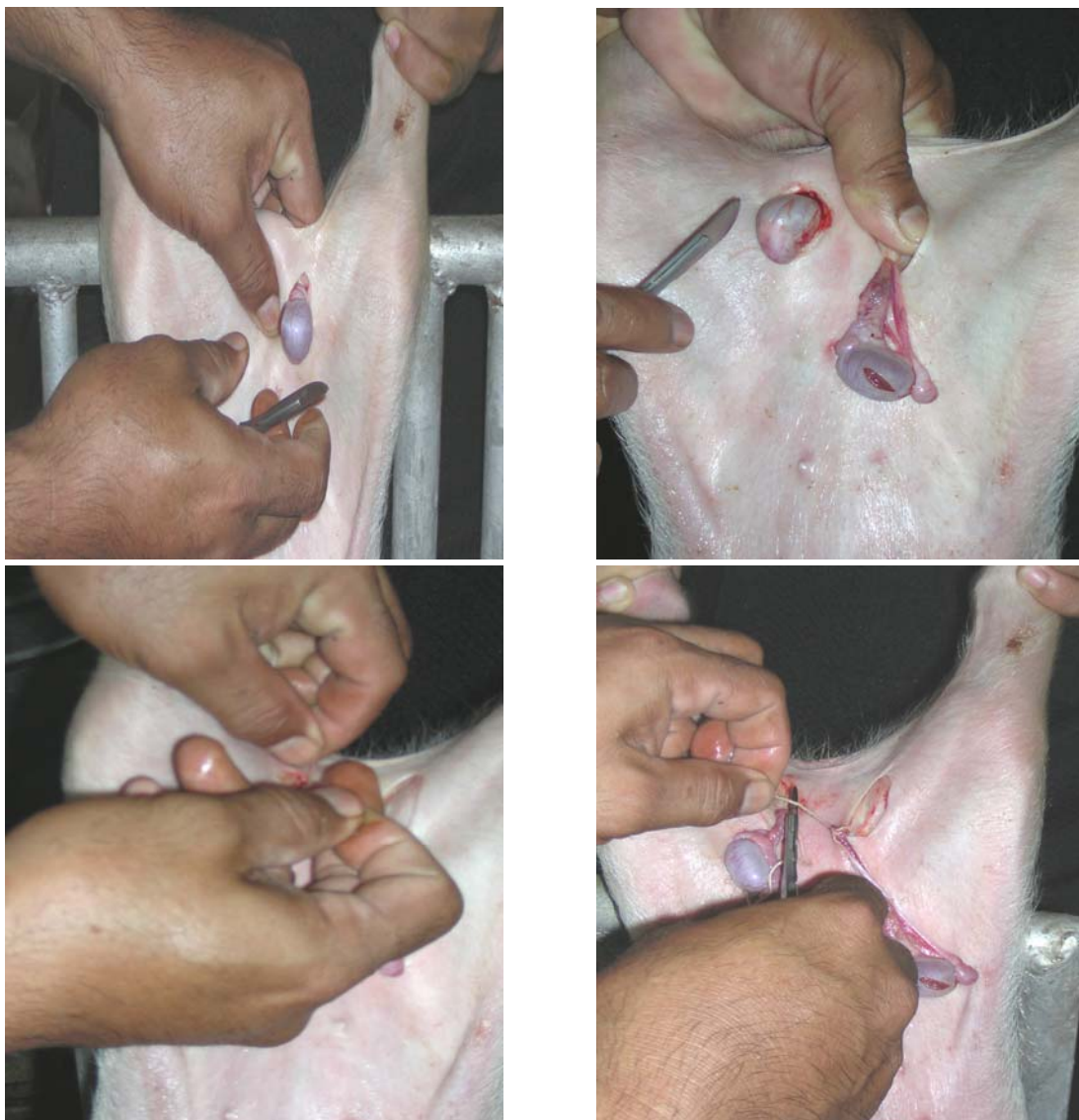

ภาพที่ 19.1 การตอนสุกรบริเวณอุ้งอ้นตะ

ข. การตอนบริเวณซอกขาหนีบ

วิธีนี้แผลที่ตอนจะอยู่ตรงซอกขาหนีบของสุกรทำให้มองไม่เห็น อุณหภูมิตรงบริเวณซอกขาหนีบสูงกว่าผิวหนังส่วนอื่น ทำให้เชื้อแบคทีเรียบางชนิดไม่สามารถเจริญได้ และโอกาสที่จะสกปรกก็น้อย จึงทำให้แผลหายเร็ว ขั้นตอนการตอนดังนี้ (ภาพที่ 19.2)

1. แช่มีดผ่าตัด คีมหนีบเส้นเลือด และด้ายในน้ำยาฆ่าเชื้อโรค
2. การจับบังคับสุกร โดยการมัดขาหลังห้อยไว้ ปล่อยหัวห้อยลง ขาหลังทั้งสองแยกห่างกัน
3. ทำความสะอาดบริเวณซอกขาหลังด้วยน้ำสะอาด แล้วเช็ดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคหรือทิงเจอร์ไอโอดีน
4. ใช้มือซ้ายดันลูกอัณฑะข้างใดข้างหนึ่งจากถุงอัณฑะให้ขึ้นตรงบริเวณซอกขา แล้วใช้มีดกรีดตรงบริเวณนั้นจนทะลุผ่านชั้นเยื่อหุ้มลูกอัณฑะ (tunica vaginalis) ดันเอาลูกอัณฑะออกภายนอก
5. ตัดเนื้อเยื่อขาว ๆ ที่อยู่รอบท่อน้ำเชื้อและเส้นเลือดออก
6. ใช้คีมหนีบเส้นเลือดหนีบท่อทั้ง 2 ไว้ ใช้ด้ายผูกท่อนทั้ง 2 ให้แน่นที่สุดเหนือคีมหนีบเส้นเลือด แล้วตัดท่อนทั้ง 2 ใต้คีมหนีบเส้นเลือดออก
7. ทาทิงเจอร์ไอโอดีนตรงรอยตัด ปล่อยเส้นเลือดและท่อน้ำเชื้อกลับเข้าไปตรงรอยแผล ทาทิงเจอร์ไอโอดีนตรงบริเวณปากแผลอีกครั้ง
8. อีกข้างก็ทำเช่นเดียวกัน
9. ทำความสะอาดแผลที่ผ่าด้วยสำลี เพื่อเช็ดเลือดที่แห้งออก แล้วทาทิงเจอร์ไอโอดีนบริเวณรอบ ๆ แผลอีกครั้ง
10. ใส่ยา เช่น เนกาซันหรือยาซัลฟา

ภาพที่ 19.2 การตอนสุกรบริเวณซอกขาหนีบ

2. การตอนโดยการทำให้ไม่มีเลือดไปหล่อเลี้ยงลูกอัณฑะ

การตอนวิธีนี้จะใช้เครื่องมือ เรียกว่า เบอร์ดีซโซ (burdizzo) หนีบเส้นเลือดที่ไปเลี้ยงลูกอัณฑะ (spermatic artery) จนบริเวณนั้นช้ำหรือขาดออกจากกัน จนเลือดไม่สามารถไปหล่อเลี้ยงลูกอัณฑะได้ ทำให้ลูกอัณฑะหยุดการเจริญเติบโตและฝ่อลีบไป เหมาะสำหรับสุกรอายุประมาณ 1 เดือน ขั้นตอนการตอนดังนี้

1. จับบังคับลูกสุกรโดยการรวบขาหลัง 2 ข้างยกขึ้น เอาหัวห้อยลง แล้วเอาเข่าหนีบไหล่หรือลำตัวของสุกรไว้ ทำให้ลูกอึ้นตะเด่นเห็นได้ชัด
2. ทำความสะอาดที่บริเวณลูกอึ้นตะด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ แล้วใช้ทิงเจอร์ไอโอดีนทาบริเวณที่ต้องการจะหนีบ
3. ใช้นิ้วชี้และหัวแม่มือจับลูกอึ้นตะข้างใดข้างหนึ่งดึงขึ้น ใช้มือบีบดันขั้วเส้นอึ้นตะ (เส้นเลือด ท่อน้ำเชื้อ และเส้นประสาทรวมกัน) ให้อยู่ชิดถุง ทำการสอดคีมเบอร์ดีไซโซเข้าไปหนีบเส้นขั้วอึ้นตะเหนือลูกอึ้นตะที่ละเส้น การหนีบต้องหนีบให้แน่นสนิทจนคีมหนีบล็อคตัวอยู่เอง
4. เมื่อหนีบแล้ว ใช้นิ้วดันลูกอึ้นตะเหนือบริเวณที่หนีบให้รู้สึกว่เส้นขั้วอึ้นตะที่ต่อกับลูกอึ้นตะขาดออกแล้วจึงปล่อยคีมออก
5. ทำเช่นเดียวกันนี้กับลูกอึ้นตะอีกข้าง การหนีบเส้นขั้วอึ้นตะเส้นที่สองไม่ควรให้อยู่ในระดับเดียวกันกับเส้นแรก ควรให้สูงหรือต่ำกว่าเส้นแรกและให้มีช่องว่างระหว่างรอยหนีบทั้ง 2 พอสมควร เพื่อให้เส้นเลือดฝอยส่งเลือดไปเลี้ยงถุงอึ้นตะได้ตามปกติ ไม่เช่นนั้นถุงอึ้นตะจะเน่าและทำให้อึ้นตะหลุดออกทั้งพวง
6. หลังการหนีบจะเห็นมีรอยเขียวและพ่นของคีมหนีบ เป็นรอยบวมที่ผิวหนังตรงรอยหนีบ ให้พยายามรีดหรือบีบรอยบวมนั้นขึ้นไปตามเดิม (ถ้าปล่อยให้มีรอยบวมจะทำให้แผลงวันหายดไขได้ง่ำย) แล้วทาทิงเจอร์ไอโอดีนบริเวณนั้นอีกครั้ง
7. บริเวณที่หนีบควรพ่นเนกาชันบริเวณนั้นให้ทั่ว เพื่อป้องกันแผลงวันมาหายดไขและเป็นการรักษารอยหนีบให้หายด้วย
8. พยายามกักสัตว์ไม่ให้ลงน้ำ 3-4 วัน เพื่อไม่ให้ยาที่ทานั้นถูกชะล้างไป
9. หลังการหนีบ 2-3 วัน ถุงอึ้นตะจะบวมและใหญ่ขึ้นเป็นลำดับ จนวันที่ 10-12 จะยุบลงเรื่อย ๆ จนเป็นปกติ

3. การตอนโดยการฉีดสารเคมีเข้าไปตรงบริเวณลูกอึ้นตะ

การตอนวิธีนี้ใช้สารละลายแคลเซียมคลอไรด์ (CaCl_2) 50 เปอร์เซ็นต์ ฉีดเข้าไปในลูกอึ้นตะของลูกสุกรอายุ 4 วัน ข้างละ 0.2 มิลลิลิตร สารละลายนี้ไปทำให้เนื้อเยื่อของลูกอึ้นตะตายและเสื่อมสลาย ทำให้ไม่สามารถผลิตฮอร์โมนได้ การฉีดสารละลายนี้ต้องให้ความระมัดระวังให้เข้าไปในลูกอึ้นตะจริง ๆ